

LC
35

221892

TERCERA PART.

SEGUIX LA HONRADA Y CRÍTICA CONVERSACIÓ ENTRE NELO Y QUELO.

Nelo. MAsa dorms, Quelo.

Quelo. Es de tontos,
y per aixó en mí tot cab;
pero mes val dormir molt,
que no velar pera mal.

Nelo. Qué es precís que á mal se vele?
el temps se deu emplear
en amar á Deu, y al progim,
y açó á son temps tot se fá.

Quelo. Si en aixó el temps se empleára
el Rey no velára tant;
se dormiria á bon só,
se viuria descansát,
se menjaria en tot gust,
se moriria á lo sant.

Pero puix no es viu així,
si que sols se viu aixá,
pasarém á veure en qué
la gent empleada está,
en mig de tan loques modes,
hu per hu en son propi estat.

Nelo. En qué vols tú que se empleen?
el casát en contemplar
y dar gust á sa muller,
que nunca li falte el pá,
el calçar, com el vestir,
pera viure en sana pau;
doctrinar á la familia,
y bon eixemple donar
en no acudir tart á casa,
no juar, no malgastar,
parlar bé, témer á Deu,
y cumplir en son treball.

Quelo. Home, si així tots ho feren
era un viure de Christians.

Contemplar á la muller?
palo que pinte, sagrat:
si vol menjar que treballe,
si vol vestir pague el clam.

Doctrinar, dius, la familia?

alls y sebes á grapats.

Pera donar bon eixemple

yá vá á cumplir de any á any

en la Parroquia. Ouir Misa

casi tots dies manats.

Pronte á casa? guarda pablo!

y qué! agarrára baix?

Juar sols per diversió

nit, dia, y á cada instant.

El parlar bé es malair;

témer á Deu un tal qual

perque no el tire al infern;

y tot, menys el treballar

en gana, sempre per força,

y alguns encara forçats.

Aí tens tots los efectes

del gran estat dels casats,

que per un terme ó per altre

casi en comú es nota yá.

Nelo. Aquí no li plora el cor!

Quelo. Aquí no fará ballar

veure, que avans de casarse

no saben cóm contemplar,

y luego que el fí se logra,

puntapéu.

Nelo. Aí es veu clar,

que com els fins no son rectes,

ixen els contes errats.

Pobres dones!

Quelo. Sabs com elles

també es saben arreglar,

y mes de quatre als marits

els posen la lley? y un all

el virlen també á su tiempo

en ansa de canter? Nelo. Ha!

Tal eixemple á la familia

qué criança donará!

Quelo. A la vista la tenim:

per lo carrer ouirás

la doctrina dels seus pares,

puix diuhen tals desbarats,

que als homens nos aturrullen

uns gics de set ó huit anys:

si els corrijen, apedreguen,

empunyen navaixa en má,

y descarats paren cara

mes que siga á un Capellá.

Si els toquen, ixen sos pares,

y á tots volen degollar,

y encara diuhen als fills

obrin hu de dalt á baix,

y arretírat.

Nelo. Bon consell!

Quelo. Bé que en faldetetes van,

y en plorar els fan: escup

al popo que ta peat.

Ne-

R^o 121 29

Nelo. Giquets yá els ensobervixen,
qué han de fer quant yá son grans.
Díguesme , y van tots á escola?

Quelo. A les hores regulars;
pero en eixir al carrer:—

Nelo. Fan com allá en temps pasat,
que anaben cantant copletes
de Deu , sa Mare y dels Sants,
y la Doctrina Christiana?

Quelo. Ho , amigajo , aixó yá es frau!
Llevát de quant van á escola
en los Serenos cantant,
y despertant á qui dorm
en campanetes y brams:—

Nelo. Si en certs fins el fi es lograra
á que aspiren , cosa gran!
Lo mal es que la sobervia
no els deixa arribar al cap.

Quelo. Despues canten polinarios,
trobos , tiranes , caballs,
arenilla que te tumbo niña,
el serengue andar andar,
landola , panderetillo,
la cama blanda , el jis jás,
malbruc con el mirondón,
parlar salát , y fer mal.

Nelo. Es dolor! mes lo pijor
es , que així crianse van,
y quant arriben á ser
fadrins , al mateix compás
seguix el modo de vida;
donen á tots que parlar,
á la Justicia que fer
per tots termes allá á on van,
puix en la Esglesia , teatros,
carrers , y en qualsevol part
parlen mal , tot ho atropellen;
luego se volen casar,
procreen , y á sa familia
li donen criança igual,
y així infectanse uns á altres
es precís que siguen mals,
puix seguint els fills als pares,
y veentlos derrenglats,
es precís que ells se derrenglen.
Les filles si han de imitar
á les mares que les crien
á ratos desbarrarán.

Quelo. Sí , perque algunes van coixes.

Nelo. Y altres , yá de prima etat
les amostren á engreirse

en modes , en vanitats,
en pedre el respecte á tots,
rientse (y elles davant)
de accions , de modos , de díjos
que escandalixen , donant
de escusa ser genis vius,
forts , gitanos , resalats.

Quelo. Y així es crien uns pendons,
que per lo carrer juant
se fan tan desvergonyides,
que no es volen subjectar
á treballar , ni á servir,
ni als marits , quant riba el cas.

Nelo. Y en conseqüencia desgracies,
torres , presidi y treballs.

Quelo. Pero als intermedios baca.

Nelo. Quant toque el hora ho dirás.

Quelo. Home , també es un dolor,
que el just , per pecador:— *Nelo.* Hal!
No et santifiques , Miquelo.

Quelo. Puix , Nelo , qué yo qué fas?
gaste una jança entre amichs,
dos quentos entreverats,
una ulladeta á Roseta,
dos copletes allá tart
en guitarra , tres relinjos,
quatre pensaments volants,
un voto , dos maldicions,
voler mal á qui em fá mal,
puix lo contrari es de tontos,
y el tenen tots per cobart.
Dir quant vech , tajaro tot;
piensa mal y acertarás
es lo que mes colp me pega;
y altres enredrets al pás,
en quatre mentires leves,
que ni fan bé ni fan mal,
per ultim frioleretes,
que de hu pera altre any
conta un home per cumplir
sense llevar ni posar.

Nelo. *Propósito de la enmienda!*
Mira per qué tot vá á un pás,
y ningú vol correjirse
pensant ser masa Christiá.
El que en lo sext manament
peca , diu allá á son say:
yo no robe á ningú res,
ni mate , ni ment , avant.
El usurero respon:
yo del sexto no en fás cas.

El mentirós pensa: yo
no tinc de qué confesar
llevát de quatre mentires.
Y tots així justs se fan,
sens reparar que així tots
tenen el mon trastornát.
Puix, heu, eixa no es la lley:
el que dels deu quebrantás
el mes mínim, nos diu Deu,
en Regne meu no entrarà.
Qué et pareix? te riurás ara?
Nelo. No, perque es punt delicát;
mes no olvidaré la risa
al mirar quan poquets van
segons la lley, y contents
viuhem cantant, y dançant
el vell, el jove, el giquet,
el solter, viudo y casát,
deixanto tots tot al temps,
que despues Deu provirá.
Nelo. Eixe es un pensar molt lliure,
perjuiciós y falás.
Nelo. Que no pequen ni mediten
solen dir, y així calats,
si parlen, brutalment sempre;
si conversen, murmurant;
si se tracten ambos sexes
casi sempre es pera mal;
si visten, profanament;
si obren, escandalizant;
si tracten, dolosament;
ningú de altre pot fiar;
no se encontra res á dretes,
tot revés, ó entravesát:
aldeanes al través,
guardapeus al revés van,
al través se fan vestits
de teles de matalafs;
mantellines al revés,
sombbrero al revés calát,
noms de colors al revés,
al revés hasta el menjar,
puix qui atraca botifarres
liu colomins he sopat.
Si es parla, tot al revés
se ha de entendre, puix están
tan corromputs el conceptes
que per bif se entén el baf;
els diners els diuhem *cristos*;
ortejo al amañebát;
quant volen anarsen *jopo*;

abur si han de saludar;
si han de pagar algo *afluixa*;
si han de menjar á *jamar*;
diuhem á la tenda *hermita*;
y al beure diuhem *bufar*.
Tot son paraules ambiües,
enfátiques y brutals,
baix la capa de estrivillos,
saynetes, díjos salats;
pero tan podrits y bruts,
que si yo vara empunyás,
dirlo, amarrarlo, tot hu,
y plantarlo als Arsenals,
perque á una mala paraula
seguix una mórt; y están,
que ningú vol ser renyit,
ni servir, ni contemplar
als majors, amos y mestres,
ni estos volen doctrinar,
ó no saben mes de quatre,
que tot pot cabre en tal cas.
Nelo. O també sol sosuir
que els lliguen la voluntat
aquells pares de familia,
que volen tindre ensenyats
als fills, pero que no els toquen,
que aixó es pera baixa sanc.
Quelo. Es que *los de sangre azul*
son en tot el punt apart.
Nelo. Puix á un artífice darli
de la fusta mes real,
pera una estatua, un tronc,
y fácala sens tocar.
Quelo. També sosuix de aí,
sense llevar ni posar,
que el fill no respecta al pare,
ni el pare es fá respectar;
els ahüelos res suponen,
la mare un trasto arrimát,
y si es menester li planten
quatre sopapos.
Nelo. Qué tal!
Quelo. Con que per lo tanto dic,
que está yá tot de dalt baix;
com *vervo gracia* els tontillos
baix de les faldes avans,
y ara baix les mantellines;
puix repara, y les vorás
de mig en avall anguiles,
de mig en amunt, sagrat,
nanos de dança del Corpus

en uns cabots:- *Nelo.* Sense cap.
Quelo. Men recorde que anys arrere
portaren uns Alemans
èl mon pintát al revés;
pero el poble, cap sagrat,
lo imita tan á lo propi
que burla al orijinal.
Nelo. El burlát es ell mateix,
que no atvertix quán plagat:-
Quelo. Yá sab acudir al Cel
quant se veu casi ofegant.
Nelo. Y entonces, pregunte, *Quelo,*
qué fará Deu?
Quelo. Deu ho sab.
Nelo. Puix, amigo, *quien mal anda:-*
Quelo. Y el Senyor enfadát yá
deixa obrar per sí á les causes,
y á nosatros de sa má.
Nelo. Nunca has discurrit millor:
lo cert es que tan mals anys
á tart se han vist en la terra.
Quelo. Qué pedres, trons y rellams!
qué rayos, y qué centelles,
qué edificis assolats,
qué riuades tan horrenes,
y qué desgracies tan grans!
Nelo. Y qué corrupció de mon
tan disolut y brutal!
Quelo. Así entra la meua risa.
Nelo. En qué la fundes?
Quelo. Mirant
á quants manté la farina,
que sobre veures al cap
volen arreglar les Corts.
Este si que es punt salát:
Si yo fóra, diu el hu,
el Rey no més quatre quarts,
tot lo govern mudaria.
Aquí hay un hombre, sagrat!
A este li sobren pesetes,
pero está de quartos falt.
Salta un altre molt auténtich:
Si yo llegára á empuñar
el ceiro, no, no estarian
las cosas como se están.
Qué haria usted? Cortaria
mil cabezas. Bomba vá!
Este pensará que els homens

son borregos de corral.
Ara, qui no es mor de riure
al oir conceptuar
així á uns homens que ses cases
pareixen uns arrabals;
sens criança, sens doctrina,
y casi sense menjar?
Nelo. Y en mig de tanta tormenta,
y falts de tot, el gallás
de la sobervia, y el luxo
nunca han deixat el seu cant.
Quelo. Sempre el poble el mateix sempre
Nelo. Aí está tot lo treball:
el Senyor açota en guerres,
terremotos, pesta, fam,
y la criatura tema
en ser mes mala á compás.
Quelo. Heu, y açó es en tot lo mon
Nelo. Así es parla en general,
puix el fantasma *La moda*
yá ocupa les quatre parts,
y ni Espanyols se coneixen,
ni Francesos, ni Indians;
perque yá ni en lo vestir,
ni en los costums, ni en parlar
diferencien uns de altres.
Quelo. Con que açó será al remat
la torre de Babilonia.
Nelo. No es pára de predicar.
Quelo. En qué está pues?
Nelo. Tots no peixquen:
ó bé per no tindre espay,
ó yá per no entendre als peixos
ho tiren luego á rodar,
y perden treball y meritis.
Quelo. Pacencia es lo principal.
Nelo. A més, que si de esta balsa
se traun un peix, mes enllá
sen pot lograr algun altre,
y yá es consuelo tal qual.
Quelo. Puix si de totes les clases
ixqueren molts á peixcar,
y eixe método guardaren,
catahí els rius agotats.
Nelo. Y catahí el poble á ralla,
Cel y terra en sana pau,
y cata la lley de Deu
en son verdader estat.

F I.

Con licencia: En Madrid en la Imprenta de Manuel Gonzalez, año 1787.

Bouaire, 58-bid